

3. december 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Åbenrå den 23. oktober 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-2925-628/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	2
2.	Beskæftigelse.....	3
2.1.	Arbejde.....	3
2.1.1.	Den generelle situation i kriminalforsorgen.....	3
2.1.2.	Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland.....	5
2.1.3.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Åbenrå.....	8
2.1.4.	Kompensation for manglende arbejde mv.	10
2.1.5.	Arbejdsfællesskab i cellerne.....	11
2.1.6.	Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Åbenrå.....	12
2.2.	Undervisning.....	12
2.2.1.	Generelt.....	12
2.2.2.	Undervisning i Arresthuset i Åbenrå.....	14
2.3.	Behandling.....	15
2.4.	Fritid.....	16
3.	Andre forhold.....	17
3.1.	Bygningsmæssige forhold.....	17
3.1.1.	Ændringer siden sidst.....	17
3.1.2.	Den generelle vedligeholdelsesstand.....	18
3.2.	Telefonering.....	19
3.2.1.	Reglerne om telefonering.....	19
3.2.2.	Telefonordningen i Arresthuset i Åbenrå.....	21
3.3.	Talsmandsordning.....	24
3.4.	Rygning.....	24
3.5.	Vask af indsatte private tøj.....	25
3.6.	Andre forhold.....	25
4.	Samtaler med indsatte.....	26
5.	Rapportgennemgang.....	26
5.1.	Lidt om sagerne.....	28
5.2.	Retsgrundlaget.....	29
5.3.	Betingelser.....	30
5.4.	Sagsbehandlingsregler.....	30
5.5.	Begrundelse og notatpligt.....	32
5.6.	Politianmeldelse.....	34
5.7.	Kompetence.....	35
5.8.	Protokollen.....	37
	Opfølgning.....	37
	Underretning.....	37

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 7. februar 2001 jeg inspektion af Arresthuset i Åbenrå. Den 29. november 2001 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion. Inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 3. maj, 7. august og 26. november 2002 og blev afsluttet i brev af 1. juni 2004.

Den 23. oktober 2009 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Åbenrå. Samme dag inspicerede jeg arresthusene i Tønder, Sønderborg og Haderslev. Dagen før inspicerede jeg Arresthuset i Kolding.

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Åbenrå (og de andre samme dag) strakte sig kun over et par timer og foregik på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset. Inspektionen bestod i en samtale med vicearrestinspektøren og 2 funktionærer. Arrestforvareren var forhindret i at deltage, og arresthuset havde på det pågældende tidspunkt ingen overvagtimester. Arresthuset havde heller ingen talsmand, og der var ingen indsatte der havde ønsket en samtale, hverken om generelle forhold eller egne forhold. Jeg foretog heller ikke en egentlig besigtigelse af arresthuset, men så dog enkelte lokaliteter.

Ved inspektionen af Arresthuset i Åbenrå (og de øvrige arresthuse) havde jeg fokus på beskæftigelsessituationen.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2001 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2001.

Med brev af 15. oktober 2009 modtog jeg materiale fra arresthuset, herunder arresthusets husorden af 1. februar 2009 og billeder fra genåbningen af arresthuset den 1. februar 2009. Arresthuset havde været lukket siden 1. februar 2008.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af de sager hvori arresthuset siden genåbningen den 1. februar 2009 og indtil varslingen af inspektionen den 17. august 2009 havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog højst 10 sager. Med brev af 18. november 2009 sendte arresthuset disse sager til mig. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Åbenrå, arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i breve af 12. og 15. november 2010 fra henholdsvis arrestinspektøren og direktoratet. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport.

2. Beskæftigelse

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der fastsat krav om en vis beskæftigelse. Ifølge direktoratets resultatkontrakt med Arresthuset i Åbenrå for 2009 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen.

Som nævnt under pkt. 2.1.3 har arrestforvareren i Arresthuset i Åbenrå skrevet til Direktoratet for Kriminalforsorgen om målet i resultatkontrakten – som arresthuset ikke kan overholde. Jeg henviser til dette punkt og pkt. 2.1.4.

2.1. Arbejde

2.1.1. Den generelle situation i kriminalforsorgen

Kriminalforsorgen har gennem de seneste år oplevet stigende vanskeligheder med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene. Den daværende justitsminister har i et svar af 28. september 2009 på et spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg oplyst at det er kriminalforsorgens indtryk at det kan hænge sammen med at danske fir-

maer hyppigere end tidligere lader den type arbejde som ellers udføres i arresthuse-
ne, udføre i udlandet.

Finanskrisen har også medført at nogle firmaer der tidligere har leveret arbejde til ar-
resthusene, er lukket eller har trukket arbejde hjem for at undgå afskedigelser.

Det fremgår endvidere af det nævnte svar til Retsudvalget at kriminalforsorgen i kon-
sekvens af vanskelighederne med at skaffe beskæftigelse har tilført arresthusene flere
ressourcer til opsøgende arbejde og har iværksat målrettede markedsføringskampag-
ner for at tilvejebringe andre former for arbejde.

For at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver benytter kriminalfor-
sorgen desuden en række initiativer, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og
byggningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder,
som f.eks. udsmykning og idræt.

I forlængelse af inspektionerne den 22. og 23. oktober 2009 af arresthuse i Syd- og
Sønderjylland og min forudgående seneste inspektion af Arresthuset i Odense rejste
jeg den 20. november 2009 en særskilt sag af egen drift om beskæftigelsen i arrest-
husene. I sagen rejste jeg bl.a. spørgsmålet om kompensation for manglende fælles-
skab ved at tillade arbejdsfællesskab og fællesskab i cellen i arbejdstiden. Jeg stillede
også spørgsmål til det såkaldte kalkulationssystem der betyder at der anvendes en
helt anden timepris ved tilbud der gives på arbejde, end den timeløn som de indsatte
afregnes med. Kalkulationssystemet har også betydning for arten af det arbejde der
kan skaffes til arresthusene.

Jeg har i denne sag modtaget en udtalelse af 26. april 2010 fra direktoratet der ved-
lagde udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de tre arrestinspektører. Jeg har
endnu ikke taget stilling til hvad det giver mig anledning til.

I udtalelsen af 26. april 2010 har direktoratet også oplyst at der nu så småt er tegn på
at beskæftigelsen i kriminalforsorgen er ved at blive bedre.

Jeg er desuden bekendt med de spørgsmål om beskæftigelse som Retsudvalget den
26. august 2010 har stillet justitsministeren (spørgsmål nr. 1443-1446), og de svar
som ministeren har givet henholdsvis den 14. og 24. september 2010. Svaret på
spørgsmål 1443 oplyser også nærmere om kalkulationssystemet.

Videre er jeg bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

2.1.2. Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland

Af resultatkontrakterne mellem de enkelte arrestforvarere, arrestinspektører og Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger udviklingen på dette område. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Under det indledende møde i Arresthuset i Tønder, som den ene af de to regionsværkmestre som nævnt deltog i, fik jeg udleveret et notat som han havde udarbejdet om beskæftigelsen ved produktion i de arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Der er tale om et dynamisk dokument der hele tiden tilpasses den aktuelle situation i produktionen. Det notat som jeg fik udleveret, var opdateret senest den 22. oktober 2009 (dvs. dagen før inspektionen) med baggrund i "prognose 2". Jeg har efterfølgende i den nævnte egen drift sag om beskæftigelsen i arresthusene modtaget et opdateret notat af 25. november 2010.

Det fremgår bl.a. af disse notater at arresthusene under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn er inddelt i 3 kategorier: arresthuse med værkmestre (arresthusene i Odense, Vejle, Kolding og Esbjerg), arresthuse med heldags overvagtimester (arresthusene i Sønderborg, Haderslev og Assens) og arresthuse uden værkme-ster/overvagtimester i heldag (arresthusene i Tønder, Åbenrå og Svendborg).

Det fremgår endvidere at beskæftigelsesgraden ved produktion i arresthusene i den første kategori var mellem 53,5 pct. og 64,5 pct. ved den nævnte 2. prognose i 2009. For arresthusene i den anden kategori var beskæftigelsesgraden mellem 43,5 pct. og 54,9 pct. og for arresthusene i den sidste kategori mellem 0 pct. og 11,9 pct. Beskæftigelsen er således (som regionsværkmesteren også udtrykkeligt nævnte under samtalen) bedst dér hvor der er værkmestre. Beliggenheden (oplandet) har dog også betydning for beskæftigelsen.

Det opdaterede notat af 25. november 2010 indeholder ikke tal for beskæftigelsesgraden ved produktion på det tidspunkt, men sammen med dette notat har jeg modtaget et skema med timeregistrering hvoraf også fremgår beskæftigelsesgraden for de enkelte arresthuse i regionen og for regionen samlet set. Beskæftigelsesgraden omfatter

samtligte aktiviteter, herunder undervisning mv., og for perioden 1. januar til 31. august 2010 (prognose 2) var beskæftigelsesgraden for hele regionen 64,8 pct.

I notaterne er der en generel beskrivelse af beskæftigelsessituationen inden for de 3 kategorier og angivet mulige måder at forbedre beskæftigelsen på. Om beskæftigelsen i den tredje kategori som Arresthuset i Åbenrå hører under, er anført følgende i notatet af 22. oktober 2009:

"I arresthusene i denne kategori er det vanskeligt at opnå kontinuitet i produktionsopgaver. Der er et stort ønske om at få produktionen til at køre, fordi man ved at beskæftigelse er godt for vores indsatte, men dels er beskæftigelsen vanskelig at skaffe, dels er den vanskelig at fastholde. Skaffes der beskæftigelse er det ofte forbundet med store vanskeligheder at levere en rimelig kvalitet. Beskæftigelsen af indsatte sker uden egentligt opsyn, idet opsynspersonalet er beskæftiget med øvrige kerneopgaver, og der opleves mangelfuld kontrol.

Sammenlignes med arresthuse hvor man har overvagtimester i heldag, er der i denne kategori af arresthus ikke mulighed for f.eks. at foretage et fornuftigt overlap på produktionsopgaver. Dermed kan den enkelte medarbejders detailkendskab til en opgave få stor betydning for forståelsen af en produktionsopgave, leveringstid, arbejdsrutiner osv.

I forhold til besvarelser af kundehenvendelser er det den enkelte tjenestegørende der besvarer henvendelser, med de begrænsninger der ligger heri.

Det er videre naturligt nok, at f.eks. kontrolopgaven kan være vanskelig, set i forhold til, at det er på tværs af personalets døgnvagter arbejdet skal overleveres.

Dusør registreres ofte af det tjenestegørende personale.

Derudover er de tre nævnte arresthuse ikke begunstiget af optimale produktionsforhold og lagerforhold. Dvs. modtagelse og fordeling af varer kan være vanskeligt.

Mulige forbedringer i denne kategori af arresthuse:

- Ansættelse af værkimester eller ovm. i heldag (såfremt ovm. får ansvar for beskæftigelsen).
- Større fokus på behandling og undervisning – mindre på produktion (evt. ingen).

- Ansvarliggørelse af eksisterende værk mestre/udnyttelse af ressourcer. F.eks. at et større arresthus påtager sig andre opgaver. (Kundeservice, kalkulation, kontrol osv.).
- Grundig gennemgang af faciliteter sammen med f.eks. arbejdstilsynet med henblik på indretning af ordentlige og egnede produktions-, tilkørsels- og lagerfaciliteter.

...”

Der er desuden et afsnit om væsentlige muligheder for forbedringer generelt der bl.a. nævner muligheden for at dele viden om kunder og opgaver på tværs af områdets arresthuse og øvrige institutioner. Endvidere er nævnt bedre lagerfaciliteter, tilkørselsforhold og produktionslokaler i bl.a. Arresthuset i Åbenrå.

I notatet af 25. november 2010 er yderligere nævnt muligheden for at tilbyde de indsatte ”anden godkendt aktivitet”, og hvad det vil kunne omfatte. Der er også oplysninger om de ændringer der er sket siden sidst, herunder indførelsen af KØLS (kriminalforsorgens økonomi- og lønsystem) i arresthusene som det nævnte skema med timeregistrering bygger på.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder oplyste regionsværkmesteren bl.a. at de 10 arresthuse under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn samarbejder indbyrdes om beskæftigelsen. Der samarbejdes også på tværs af regionerne. Hvis en region ikke selv kan udføre en opgave, f.eks. på grund af manglende lagerplads, tilbydes arbejdet til de andre regioner.

Videre blev det oplyst at arresthusene satser og håber på at få mere undervisning.

Den seneste markedsføringskampagne som kriminalforsorgen havde iværksat forud for det under pkt. 2.1.1 nævnte svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, havde ifølge svaret netop fokus på beskæftigelsen i arresthusene i det syd- og sønderjyske område. Det er desuden nævnt at de (dengang foreløbige) meldinger havde vist at nye kunder havde henvendt sig med arbejdsopgaver. Også under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev det oplyst at annoncering havde været med til at skaffe arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland. Arresthuset i Åbenrå havde dog ikke fået noget arbejde.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev spørgsmålet om kalkulationssystemets betydning for produktionen og ordretilgangen også drøftet. Regionsværkmesteren oplyste i den forbindelse bl.a. at han var i færd med at lave kalkulationer, og at der

ved kalkulationer tages udgangspunkt i hvor lang tid det tager at lave det pågældende arbejde.

Regionsværkmesteren oplyste også at han ofte kommer med et skud fra hoften når et firma ringer om en opgave. Han har supplerende over for arrestinspektøren oplyst at han ofte er nødt til at indgå i en nærmere dialog med den virksomhed der retter henvendelse. Disse drøftelser foregår som regel telefonisk hvorefter regionsværkmesteren og virksomheden bliver enige om prisen.

Som nævnt ovenfor stillede jeg efterfølgende (i brev af 20. november 2009) spørgsmål til direktoratet om kalkulationssystemet i den sag som jeg som nævnt ovenfor af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene.

Jeg har noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i det syd- og sønderjyske område, herunder gennem annoncering.

Jeg har endvidere noteret mig de overvejelser der fremgår af det opdaterede notat af 25. november 2010 om at etablere anden godkendt aktivitet. I sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder har jeg bedt arrestinspektøren om at oplyse hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

2.1.3. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Åbenrå

Inden for Arrestinspektøren for Syd-, Sønderjylland og Fyns område er det (som det fremgår) især bl.a. Arresthuset i Åbenrå der har været ramt af problemerne med at skaffe arbejde til de indsatte. Den ovenfor nævnte "prognose 2" for 2009 – der var udarbejdet dagen før inspektionen – viste at beskæftigelsen i Arresthuset i Åbenrå på det tidspunkt var 0 pct. og dermed den laveste i regionen.

På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset således intet arbejde at tilbyde de indsatte, hverken i værkstedet eller på cellerne. Det blev oplyst at der ingen beskæftigelse havde været de sidste ca. 2 år, bortset fra små opgaver. Tidligere havde arresthuset opgaver for en papirfabrik.

I arresthusets husorden er det nævnt at der "i perioder" kan være arbejde i arresthuset.

Arresthuset i Åbenrå har på hjemmesiden arresthuset.dk efterspurgt arbejde og har oplyst om de arbejdsopgaver som arresthuset vil kunne varetage.

Det blev under inspektionen endvidere oplyst at arresthuset satser på undervisning, men på inspektionstidspunktet havde arresthuset ingen lærer, og havde ikke haft det siden genåbningen den 1. februar 2009. Om undervisning henviser jeg til pkt. 2.2.

Det blev ligeledes oplyst at enkelte indsatte deltager i forbehandling (Bogøprojektet). Om behandling henviser jeg til pkt. 2.3.

Desuden blev det oplyst at arresthuset havde fået penge til et kunstprojekt, jf. nærmere pkt. 2.1.4.

Ved inspektionen i 2001 havde Arresthuset i Åbenrå heller ikke noget arbejde at tilbyde de indsatte, jf. rapporten fra dengang.

Den manglende beskæftigelse indebærer at arresthuset udbetaler et meget stort beløb i dagsdusør for manglende tilbud om beskæftigelse og ikke kan overholde beskæftigelseskravet i resultatkontrakten. Som nævnt ovenfor havde arrestforvareren skrevet til Direktoratet for Kriminalforsorgen om målet i resultatkontrakten – der er ens for arresthusene. Arrestforvareren vil gerne have lokale resultatmål. Han vil desuden gerne lave kurser om sund kost og motion mv. som alternativ til beskæftigelse.

Jeg beder om at få oplyst resultatet af direktoratets behandling af denne henvendelse.

Ifølge det ovenfor nævnte timeregistreringsskema var den samlede beskæftigelsesgrad i Arresthuset i Åbenrå 39,9 pct. for perioden 1. januar 2010 til 31. august 2010.

Som nævnt under pkt. 2.1.2 har jeg noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland, herunder gennem annoncering, som imidlertid ikke har skaffet beskæftigelse til Arresthuset i Åbenrå.

Jeg har noteret mig det der fremgår om beskæftigelsen af det nævnte timeregistreringsskema, men jeg beder (alligevel) arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan beskæftigelsessituationen i arresthuset har udviklet sig siden inspektionen den 23. oktober 2009.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Åbenrå benytter sig af de initiativer der er nævnt i justitsministerens svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, jf. omtalen af det ovenfor. Jeg går således ud fra at arresthuset (når der ikke er tilstrækkelig beskæftigelse) overvejer om de indsatte kan tilbydes opgaver med f.eks. yderligere rengøring i ar-

resthuset eller eventuelle mindre vedligeholdelsesopgaver mv. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke initiativer der har været iværksat i arresthuset.

2.1.4. Kompensation for manglende arbejde mv.

De (mange) indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, er henvist til at opholde sig en stor del af tiden i deres celler. Jeg rejste derfor spørgsmålet om kompensation for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden.

Det blev oplyst at der ikke kompenseres for den manglende beskæftigelse. Dog kan de indsatte der deltager i Bogøprojektet, lave opgaver sammen i arbejdstiden.

Funktionærerne oplyste også at arresthuset er fleksibel med hensyn til at tillade de indsatte at være sammen i arbejdstiden 2 og 2.

Som nævnt under pkt. 2.1.3 vil arrestforvareren gerne lave kurser om sund kost og motion mv. som alternativ til beskæftigelse.

Spørgsmålet om kompensation indgår også i det ovenfor omtalte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I et senere svar af 18. maj 2010 på spørgsmål nr. 960 fra Retsudvalget har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Som nævnt i pkt. 2.1.3 havde arresthuset fået penge til et kunstprojekt. Det fremgår af arresthusets brev af 15. oktober 2009 at projektet henvender sig til indsatte der har lyst til at arbejde med farver og former, og at det dengang forventedes at blive sat i værk ca. 2. november 2009. Projektet ledes af den ene af de to regionsværkmestre (der selv er kunstner), og de indsatte har vist stor interesse for projektet. Der hang et opslag i arresthuset der orienterede de indsatte om projektet.

Jeg beder om nærmere oplysninger om gennemførelsen af dette projekt.

Jeg har noteret mig at arrestforvareren gerne vil lave kurser om sund kost og motion mv. som alternativ til beskæftigelse og henviser til min anmodning under pkt. 2.1.3 om at blive underrettet om resultatet af arrestforvarerens henvendelse til direktoratet om det.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har overvejet andre muligheder for kompensation for den manglende beskæftigelse.

Med hensyn til kompensation i form af cellefællesskab i arbejdstiden fremgår det af direktoratets brev af 26. april 2010 i den sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, at arrestinspektøren af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke anser det for forsvarligt generelt at etablere fællesskab i arbejdstiden. Hvis 2 indsatte konkret fremsætter ønske om cellefællesskab (også) i arbejdstiden, vil ønsket blive imødekommet hvis ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod det. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg har noteret mig det oplyste under inspektionen om fleksibilitet med hensyn til at tillade de indsatte at være sammen 2 og 2 i arbejdstiden når der ikke er noget arbejde at tilbyde de indsatte.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Åbenrå vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om fællesskab i arbejdstiden når de indsatte ikke kan tilbydes beskæftigelse.

2.1.5. Arbejdsfællesskab i cellerne

Ved inspektionen i 2001 blev det oplyst at det kun var på tomandscellerne at det var muligt for de indsatte at arbejde samme. Arresthuset henviste til at enkeltcellerne er for små til at de indsatte kan arbejde sammen.

Under inspektionen denne gang spurgte jeg igen til muligheden for at de indsatte kan arbejde sammen 2 og 2 i cellerne – hvis det er muligt at tilbyde de indsatte celledarbejde.

Af direktoratets brev af 26. april 2010 – i den sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet – fremgår det at arrestinspektøren har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen på cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går således ud fra at arresthuset – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – vil give de indsatte mulighed for arbejdsfællesskab i cel-

lerne (når der er celloarbejde til de indsatte). Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 20 i vejledning nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På baggrund af direktoratets tilkendegivelse går jeg desuden ud fra at arresthuset vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om arbejdsfællesskab i cellen (også selv om det generelt er meget vanskeligt at skaffe beskæftigelse til de indsatte).

2.1.6. Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Åbenrå

Arresthuset i Åbenrå har et værksted i kælderens der ifølge arresthusets brev af 15. oktober 2009 var ved at blive indrettet til skolestue i stedet på grund af de store vanskeligheder med at skaffe beskæftigelse til de indsatte i arresthuset.

I brevet af 12. november 2010 har arrestinspektøren oplyst at der – som nævnt i brevet af 15. oktober 2009 – er tale om at arresthuset fremadrettet agter at øge undervisningsdelen, og at det skal forstås sådan at læreren, personalet og arrestforvareren har drøftet i hvilken form lokalet ønskes anvendt. Arrestinspektøren har videre oplyst at det "lukkede netværk" som kriminalforsorgen efterfølgende har besluttet at etablere til brug for it-baseret undervisning af de indsatte, vil blive etableret i skolestuen i kælderen.

Jeg beder om at få oplyst om denne præcisering også sigter til selve spørgsmålet om (fremadrettet) at omdanne værkstedet til skolestue, og om det i så fald vil betyde at eventuel beskæftigelse fremover kun vil kunne foregå som celloarbejde.

2.2. Undervisning

2.2.1. Generelt

Der er (bl.a. på grund af mangel på ordrer til arbejdsdriften) i dag generelt større fokus på undervisning og uddannelse af de indsatte, jf. også bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema, og kriminalforsorgens årsrapport for 2009. Den 21. og 22. juni 2010 afholdt kriminalforsorgen desuden en konference om uddannelse. Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet sammen med arrestinspektørerne har kortlagt undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen har afklaret hvordan un-

derisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om der er mulighed for at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i rapporten om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver anledning til.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010, 9. juli 2010 og 8. november 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960, 1213 og 182 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som compensation for manglende arbejde, jf. også pkt. 2.1.4 ovenfor, og det femte spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning. Sidste spørgsmål vedrører udviklingen i antal undervisningstimer i bl.a. arresthusene.

Det er bl.a. (i svaret på spørgsmål nr. 1198) nævnt at mulighederne for at indgå i et egentligt uddannelsesforløb som varetægtsfængslet begrænses af at opholdstiden typisk er forholdsvis kort. Dertil kommer at de fleste ældre arresthuse på grund af deres begrænsede størrelse og placering ikke har de fornødne muligheder for at etablere værksteder der lever op til kravene i forhold til at tilbyde kompetencegivende AMU-kurser og erhvervsuddannelsesforløb.

Det fremgår desuden af dette svar at direktoratet har iværksat et forsøg i Arresthuset i Odense med flere lærere tilknyttet via et samarbejde med Statsfængslet på Søbysøgård. Direktoratet vil i forbindelse med evaluering af dette forsøg overveje mulighe-

derne for at udbrede modellen til de øvrige arresthuse. Jeg har i sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at underrette mig om resultatet af evalueringen.

Af svaret på det sidste spørgsmål (nr. 182) fremgår det at antallet af udmeldte undervisningstimer til arresthusene har været det samme siden 2001. I svaret er der en oversigt over hvor mange timer hvert arresthus har fået udmeldt om året i perioden.

Jeg er også bekendt med at lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Peter Damlund Koudahl, i juni 2010 har afgivet en rapport om uddannelse i fængslerne der også omtaler undervisning i arresthusene. Rapporten er den tredje undersøgelse i et forskningsprojekt om fængselsundervisning i Danmark. I sammenfatningen af undersøgelsens resultater er det bl.a. anført at undervisningen i arresthusene af de medvirkende i undersøgelsen beskrives som "meget værdifuld i forhold til at overkomme den usikre og psykisk belastende tid, det kan være at være varetægtsfængslet." De interviewede rejste også spørgsmål om hvorvidt tilbuddet om undervisning i arresthusene (svarende til 1 time om måneden pr. indsat) er tilstrækkeligt til at dække behovet.

2.2.2. Undervisning i Arresthuset i Åbenrå

Ved inspektionen i 2001 blev det oplyst at arresthuset ikke havde mulighed for at bruge alle de timer som arresthuset var tildelt til undervisning, og at det først og fremmest skyldtes at mange indsatte kun opholder sig i arresthuset i kort tid.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på det ovenfor nævnte spørgsmål nr. 182 fremgår det at der ikke er udmeldt et bestemt antal timer til undervisning i Arresthuset i Åbenrå, men at det sker efter aftale. I en note er det nævnt at arresthusene i Kolding, Haderslev, Esbjerg og Åbenrå "deles" om samme lærer, og at (bl.a.) Arresthuset i Åbenrå får 168 timer årligt til de særligt undervisningskrævende.

I arresthusets husorden er det nævnt at der er "begrænset mulighed for undervisning".

Som nævnt ovenfor blev det under inspektionen oplyst at arresthuset satser på undervisning, og værkstedet var i den forbindelse i færd med at blive indrettet til skolestue. I brevet af 15. oktober 2009 har arresthuset oplyst at arresthuset fremadrettet agter at øge undervisningsdelen med moderne undervisningsredskaber mv.

På inspektionstidspunktet havde arresthuset imidlertid ingen lærer og havde ikke haft det siden genåbningen af arresthuset den 1. februar 2009. Det blev oplyst at det er

Statsfængslet Renbæk der skal stille en lærer til rådighed for Arresthuset i Åbenrå (og Haderslev), og at direktoratet var bekendt med problemet.

Som nævnt er det i justitsministerens svar af 8. november 2010 på det ovenfor nævnte spørgsmål nr. 182 oplyst at Arresthuset i Åbenrå deler en lærer ikke kun med Arresthuset i Haderslev, men også med arresthusene i Kolding og Esbjerg. Af et referat fra et talsmandsmøde i Arresthuset i Kolding som jeg har modtaget i sagen om denne inspektion, forstår jeg at der pr. 1. december 2009 er ansat en ny lærer.

Jeg går ud fra at denne lærer også betjener Arresthuset i Åbenrå, og at der således siden denne dag igen har været undervisning i arresthuset, men jeg beder dog om at få oplyst om det er korrekt forstået.

Selv om jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den under pkt. 2.2.1 nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for undervisning i arresthuset, beder jeg – i forlængelse af det oplyste under inspektionen om at arresthuset satser på mere undervisning, og det oplyste om indretning af skolestuen til undervisningslokale – også arresthuset om at oplyse hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

Jeg går ud fra at der – når der er undervisning – anvendes pc i undervisningen. Jeg beder arresthuset om at oplyse i hvilket omfang der anvendes pc i undervisningen. Jeg har noteret mig det oplyste i brevet af 12. november 2010 om at det lukkede netværk vil blive etableret i skolestuen i kælderens.

Jeg beder også om at få oplyst hvad de "moderne undervisningsredskaber", som nævnt i arresthusets brev af 15. oktober 2009, (i øvrigt) omfatter.

Ligesom ved inspektion i 2001 går jeg ud fra at arresthuset til stadighed sørger for at orientere de indsatte om de undervisningstilbud der er i arresthuset – når der er de fornødne lærerkræfter. Også fordi der i dag generelt satses mere på undervisning, beder jeg arresthuset om at oplyse om arresthuset eller læreren er opsøgende og således også opfordrer indsatte der ikke selv henvender sig, men kan have behov for undervisning, til at deltage i undervisning.

2.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner, herunder i nogen grad i arresthusene. Der satses mere på behandling i dag end tidligere.

De fleste tilbud om behandling er til indsatte med stofmisbrug, men der er også andre behandlingsprogrammer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en liste over behandlingsafdelinger og -programmer (der ifølge kriminalforsorgens hjemmeside er under revision). Ifølge denne liste er der forbehandling (motivationsbehandling) i de fleste arresthuse, herunder Arresthuset i Åbenrå. I dette arresthus (og i arresthusene i Sønderborg, Tønder og Haderslev) er der tale om motivationsbehandling både vedrørende stof- og alkoholmisbrug. Behandlingen sker i samarbejde med det lokale rusmiddelcenter.

Det blev som tidligere nævnt under inspektionen oplyst at enkelte indsatte deltog i Bogø-projektet (som forbehandlingsprojektet også kaldes).

Der er ikke oplysning om muligheden for at deltage i behandling i arresthusets husorden.

Jeg beder Arresthuset i Åbenrå om at oplyse hvordan, herunder hvor ofte, motivationsbehandlingen foregår i Arresthuset i Åbenrå, og hvor mange der normalt deltager i sådan behandling.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte orienteres om muligheden for at deltage i motivationsbehandling.

2.4. Fritid

Foruden cellefællesskab 2 og 2 har de indsatte i fritiden mulighed for at benytte arresthusets bordtennisrum hvor de indsatte må være 2 sammen, og arresthusets kondirum der kun må benyttes af 1 indsat ad gangen.

Ved inspektionen i 2001 havde arresthuset et kondirum på 27 m² der var indrettet både med et bordtennisbord og en motionscykel samt med ribbe, dartskeive og bobspil. Jeg spurgte dengang hvorfor antallet af indsatte i kondirummet var begrænset til 2 indsatte, og det blev oplyst at det skyldtes sikkerhedsmæssige grunde.

Så vidt jeg forstår, er der nu indrettet et separat kondirum et andet sted. Jeg beder jeg om at få oplyst hvor stort dette rum er, og hvilke redskaber der findes i rummet. Jeg beder desuden om at få oplyst hvorfor der kun må være 1 indsat ad gangen i rummet.

Jeg går ud fra at bordtennisrummet er det samme lokale som sidst. Jeg beder om at få oplyst om der fortsat er andre aktivitetsmuligheder i dette rum og i givet fald hvilke.

Jeg beder desuden om at få oplyst om de indsatte har mulighed for at leje en PlayStation til brug i cellen. I givet fald beder jeg om at få oplyst hvor mange PlayStations arresthuset råder over, hvor længe ad gangen de kan lejes, og hvad der opkræves i leje. Det bemærkes at jeg under min inspektion den 24. februar 2010 af Arresthuset i Vejle fik oplyst at der er enighed blandt de 10 arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, om at der skal være én PlayStation pr. 5 indsatte.

3. Andre forhold

3.1. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af arresthuset i 2001 indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold.

I forbindelse med varslingen af inspektionen meddelte jeg at jeg kun ville besigtige lokaliteter i arresthuset hvis samtalerne gav anledning til det. Selv om min samtale med funktionærerne ikke gav anledning til besigtigelse af bygningsmæssige forhold, så jeg som nævnt i indledningen enkelte lokaliteter. Det drejer sig om gangarealer, gårdtursarealet og vagtstuen hvor jeg havde samtale med funktionærerne og vicearrestinspektøren.

Da min inspektion denne gang ikke omfattede en besigtigelse af de bygningsmæssige forhold, henviser jeg hvad de bygningsmæssige forhold angår, til rapporten fra inspektionen i 2001 og opfølgningerne til denne rapport og til det der oplyst om ændringer i pkt. 3.1.1.

3.1.1. Ændringer siden sidst

I forbindelse med varslingen af inspektionen den 23. oktober 2009 bad jeg som nævnt i indledningen også arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold siden inspektionen i 2001 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Arresthuset har oplyst at personalefaciliteterne er moderniseret; der er kommet et nyt køkken, ny vagtstue og nyt soverum til rådighedsvagten.

Arresthuset har ikke oplyst om andre ændringer i de bygningsmæssige forhold, men har som nævnt oplyst at værkstedet var i færd med at blive omdannet til skolestue på inspektionstidspunktet. Jeg henviser herom til pkt. 2.1.6.

I arresthusets brev af 15. oktober 2009 er det desuden oplyst at arresthuset afventede en bevilling fra direktoratet til at istandsætte gårdtursarealet med henblik på at forbedre sikkerheden. Under inspektionen så jeg som nævnt gårdtursarealet der ønskes sikret ved opsætning af 2 "bure" og en sluse i metal. Det blev i den forbindelse oplyst at der havde været et forsøg på at komme ind i arresthuset gennem porten til gårdtursarealet.

Arresthuset har desuden planer om at ændre adgangsforholdene til arresthuset.

I brevet af 12. november 2010 har arrestinspektøren oplyst at det nævnte projekt om sikring af gårdtursarealet med 2 bure og en sluse der blev foreslået af Teknisk Afdeling i Statsfængslet i Nyborg, blev forkastet af direktoratet der mente at det var for dyrt. Arresthuset er således ikke bevilget midler til at istandsætte (sikre) gårdtursarealet, men afventer stadig en sådan bevilling.

Jeg beder om at få oplyst om det skal forstås sådan at direktoratet fortsat behandler en ansøgning om istandsættelse af gårdtursarealet, men i en anden udformning. Hvis det forholder sig sådan, beder jeg om at få oplyst hvad der videre sker vedrørende denne ansøgning.

Jeg beder desuden arresthuset om at orientere mig om hvad der videre er sket vedrørende det andet projekt med ændring af adgangsforholdene til arresthuset.

Fra min senere inspektion i februar 2010 af arresthusene i Esbjerg og Vejle er jeg bekendt med at arrestinspektøren har sat en bygningsanalyse i gang i alle regionens arresthuse for at afdække mulighederne for forbedringer hvis det skulle blive økonomisk muligt.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af gennemgangen af Arresthuset i Åbenrå.

3.1.2. Den generelle vedligeholdelsesstand

Som også allerede nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var.

Som tidligere nævnt var arresthuset lukket i perioden 1. februar 2008 til 1. februar 2009. I denne periode blev arresthuset renoveret. Det fremgår af arrestforvarerens

brev af 15. oktober 2009 at renoveringen omfattede alle celler, gangarealer, trappeafsnit mv., og at alle celler fik nyt celleinventar.

Arresthuset har vedlagt fotos der er taget i forbindelse med genåbningen af arresthuset. Det fremgår heraf bl.a. at gangarealerne blev udsmykket med billeder som arresthuset lånte af en lokal kunstner. Under inspektionen så jeg gangene hvor de nævnte billeder var skiftet ud med billeder der var lavet af indsatte i Arresthuset i Sønderborg. Der var tale om billeder med et abstrakt motiv hvorpå der var sat cykelslanger.

Renoveringen omfattede også arresthusets asylafdeling der blev malet og fik opsat nye lamper og udsmykning.

Af brevet af 15. oktober 2009 fremgår det også at der var udmeldt driftsbevilling til forbedring af arresthusets besøgslokale (under ledelse af en fængselsfunktionær), og at renoveringen på det tidspunkt forventedes at være afsluttet omkring årsskiftet 2009/2010. Ved renoveringen er der lagt vægt på at skabe en hyggelig og børnevenlig indretning med nyt møblement mv.

Jeg har noteret mig at arresthuset blev renoveret i det år hvori arresthuset var lukket, og at alle celler i den forbindelse fik nyt celleinventar. Jeg beder om at få oplyst om renoveringen også omfattede bordtennisrummet og kondirummet.

3.2. Telefoning

3.2.1. Reglerne om telefoning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har afsonere ret til at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan dog nægtes hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. § 57, stk. 2.

Varetægtsarrestanter kan efter varetægtsbekendtgørelsens § 75 få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Politiet kan dog af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 75, stk. 2. Institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan desuden nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 75, stk. 3.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en udtalelse af 27. april 2010 i

sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg meddelte direktoratet at varetægtsarrestanter (også) bør have adgang til at telefonere når det er praktisk muligt. I en udtalelse af 27. oktober 2010 i samme sag har direktoratet oplyst at det efterfølgende gav anledning til mere generelle drøftelser af regler og praksis mellem direktoratet og Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Direktoratet har på denne baggrund indkaldt de 3 arrestinspektører og Københavns Fængsler til et møde i december 2010 hvor behovet for en eventuel præcisering mv. af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere vil blive drøftet nærmere. Direktoratet forventer at de generelle overvejelser vil være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet vil orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

De indsattes samtaler påhøres eller aflyttes medmindre det ikke anses for nødvendigt af de grunde der er nævnt i henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3, jf. henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 4 og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 4.

Forbeholdet "i det omfang det er praktisk muligt" indebærer ifølge forarbejderne til straffuldbyrdelseslovens § 57 en adgang til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Efter § 4, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1020 af 28. oktober 2009) og § 79 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007) kan institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den "praktiske gennemførelse" kan f.eks. indeholde begrænsninger med hensyn til hvilke tidsrum på døgnet de indsatte kan telefonere, jf. Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om telefonbekendtgørelsen, nu skrivelse nr. 89 af 30. oktober 2009, og pkt. 196 i varetægtsvejledningen (nr. 37 af 25. juni 2007).

I en udtalelse af 10. juni 2004 i sagen om min inspektion i 2003 af Arresthuset i Hobro anførte direktoratet følgende:

"...

Husordenens regler om afsoneres adgang til at telefonere bør, efter direktoratets opfattelse, indeholde en gengivelse af hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens

§ 57, samt retningslinjer om den praktiske gennemførelse, dvs. primært fremgangsmåde, tidsrum mv. men evt. også, hvad man normalt kan forvente med hensyn til antal og varighed. Det bør fremgå af husordenen, at disse retningslinjer kan fraviges, hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder. For så vidt angår varetægtsarrestanter bør hovedindholdet af varetægtsbekendtgørelsens § 75 gengives i husordenen. Endvidere bør det fremgå, at anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at disse aldrig påhøres eller aflyttes, jf. § 76, stk. 1 og 2 i bekendtgørelsen.
 ..."

I sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå tilkendegav direktoratet at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56 (jf. også telefonbekendtgørelsens § 3).

3.2.2. Telefonordningen i Arresthuset i Åbenrå

I arresthusets husorden er anført følgende om telefonering:

"Anholdte og varetægtsindsatte kan føre samtale med forsvarer.
 Afsonere kan i begrænset omfang og efter nærmere bestemmelse få adgang til telefon.
 Afsonere, der ikke har mulighed for besøg, kan få en ugentlig samtale.
 ..."

Afsnittet om afsonere er ændret i forhold til det der blev indføjet i husordenen i forbindelse med min sidste inspektion. Dengang var afsnittet formuleret sådan:

"Fængselsafsonere har i henhold til straffuldbyrdelsesloven (såfremt det er praktisk muligt) ret til telefonsamtaler med nærtstående personer. Samtalerne skal påhøres, medmindre dette ikke findes nødvendigt. Indsatte skal selv betale samtalen."

Afsonere har, som det fremgår ovenfor, ret til at telefonere, medmindre adgangen til det nægtes i det konkrete tilfælde efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, men hypotetisk og varigheden af telefonsamtaler kan begrænses under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre den generelle regel i husordenen om at der kun er adgang til at føre telefonsamtaler "i begrænset omfang", så den (igen) bliver i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, hvorefter afsonere har ret til at telefonere "i det omfang det er praktisk muligt".

Jeg går ud fra at arresthuset i den forbindelse (på ny) vil gengive hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens § 57, jf. direktoratets tilkendegivelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Jeg har noteret mig at adgangen for afsonere til at telefonere ikke i den nugældende husorden er begrænset til "nærtstående personer", men jeg gør for god ordens skyld opmærksom på at der heller ikke er hjemmel til en sådan begrænsning i personkredsen i straffuldbyrdelseslovens § 57.

Arresthusets regel om at afsonere der ikke har mulighed for besøg, kan få en ugentlig samtale, kan læses sådan at andre afsonere ikke kan forvente at kunne få lov til at ringe (mindst) 1 gang om ugen.

Straffuldbyrdelseslovens § 57 sonder ikke mellem indsatte der har mulighed for at få besøg, og indsatte der ikke har det. Alle afsonere har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt.

Der kan – og bør som nævnt af direktoratet i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro – fastsættes retningslinjer om den praktiske gennemførelse af adgangen til at telefonere. Sådanne retningslinjer bør bl.a. angive tidsrum for telefonering og eventuelt også hvad de indsatte normalt kan forvente med hensyn til antal og varighed af telefonsamtaler.

Efter min opfattelse kan der ikke i sådanne retningslinjer sondres mellem indsatte der har mulighed for at modtage besøg, og indsatte der ikke har en sådan mulighed. Men hvis der er flere indsatte der ønsker at ringe, og det ikke er praktisk muligt at imødekomme alle ønsker inden for den tid der er (eller eventuelt ved fravigelse af retningslinjerne vil kunne stilles) til rådighed, kan arresthuset foretage en konkret vurdering af hvem der kan få tilladelse, og hvem der må vente til næste gang. Arresthuset kan i den forbindelse lægge vægt på hvem der har mest behov for at ringe.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre husordenen på dette punkt. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad der sker i anledning af min henstilling.

Som nævnt tilkendegav direktoratet i sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56. Direktoratet oplyste at direktoratet ville meddele arresthuset at der i husordenen burde tilføjes oplysning herom, og i opfølgingsrapporten gik jeg ud fra at arresthuset ville ændre husordenen i overensstemmelse med direktoratets tilkendegivelse.

Jeg må konstatere at arresthuset enten ikke har foretaget den nævnte tilføjelse i husordenen i overensstemmelse med direktoratets tilkendegivelse, eller at arresthuset efterfølgende har fjernet en sådan tilføjelse igen. Det er efter min opfattelse beklageligt.

Jeg henstiller til arresthuset nu at foretage den nævnte tilføjelse, og jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i den anledning.

Varetægtsarrestanter har ikke samme ret som afsonere til at føre private telefonsamtaler. Som oplyst ovenfor er adgangen for varetægtsarrestanter til at telefonere for tiden genstand for overvejelser i direktoratet, jf. direktoratets seneste udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Svendborg.

Når direktoratet har afsluttet sine overvejelser om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere, går jeg ud fra at arresthuset vil udbygge det anførte i husordenen med oplysning om varetægtsarrestanters adgang til private telefonsamtaler i overensstemmelse hermed.

Jeg går ligeledes ud fra at arresthusets oplysning om adgangen til at føre telefonsamtaler med forsvareren vil blive tilføjet oplysning om at sådanne samtaler ikke påhøres eller aflyttes. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Som nævnt bør der fastsættes nærmere regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at telefonere. Jeg anbefaler derfor også at arresthuset (arrestinspektøren, jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner), udnytter bemyndigelsen i telefonbekendtgørelsens § 4,

stk. 2, og (når de nævnte overvejelser er afsluttet) varetægtsbekendtgørelsens § 79, til at fastsætte sådanne regler.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min anbefaling.

3.3. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Som nævnt var der ingen talsmand på inspektionstidspunktet. Så vidt jeg forstod, er det – som det også blev oplyst ved sidste inspektion – vanskeligt at etablere en talsmandsordning i arresthuset fordi de indsattes ophold i arresthuset er meget kortvarigt. Af arresthusets brev af 15. oktober 2009 fremgår det at de indsatte er opfordret til at vælge en talsmand, og at der har været opslag herom.

Jeg går ud fra at der sigtes til et generelt opslag, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, hvorefter de indsatte – hvis de ikke har valgt et talsmand – ved opslag eller lignende skal gøres opmærksom på muligheden for at vælge en talsmand.

Da jeg må forstå at der meget sjældent er en talsmandsordning i arresthuset, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold ud over at henvise til bestemmelsen i talsmandsbekendtgørelsens § 2, stk. 2. Efter denne bestemmelse skal arresthuset holde møder med alle de indsatte eller grupper af indsatte hvis de ikke har valgt en talsmand, og særlige omstændigheder taler for det. Jeg går ud fra at ledelsen udarbejder referater af de møder som ledelsen har med de indsatte, herunder en eventuel talsmand, jf. § 1, stk. 3, i talsmandsbekendtgørelsen, og at der følges systematisk op på spørgsmål der rejses på sådanne møder.

3.4. Rygning

Det er i arresthusets husorden nævnt at rygning ikke er tilladt i arresthuset, bortset fra i egen celle bag lukket dør og på gårdtursarealet.

Jeg gør opmærksom på at rygning også er tilladt i besøgslokalet (medmindre besøget er overvåget), jf. § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 og

Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 10550 af 18. december 2007. Jeg går ud fra at husordenen vil blive rettet i overensstemmelse hermed.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet Østjylland bl.a. udtalte følgende om (forbud mod) rygning i besøgslokaler:

”Direktoratet finder det hensigtsmæssigt, at institutionerne henstiller, at indsatte, som enten selv ryger eller som har besøgende, der ryger i besøgslokalerne, tager hensyn til, at den næste indsatte og dennes pårørende i besøgslokalet kan være ikke-rygere. Det betyder, at det er vigtigt, at der luftes godt ud, efter der har været røget i besøgslokalerne, (...)”

3.5. Vask af indsattes private tøj

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte kan få vasket deres private tøj, og at det er gangmanden der sørger for at det bliver vasket. Det er i den forbindelse nævnt at vask foregår på eget ansvar.

Spørgsmålet om erstatningsansvar for indsattes tøj der bliver ødelagt under vask i arresthuset, blev rejst i forbindelse med en intern inspektion som direktoratet foretog af Arresthuset i Tønder i april 1997. Direktoratet orienterede dengang dette arresthus om at tøjvask der foretages af de indsatte selv i vaskefaciliteter som arresthuset stiller til rådighed, sker på de indsattes eget ansvar, hvorimod vask der foretages af gangmanden, sker på arresthusets ansvar. Arresthuset kan således ikke fraskrive sig ansvaret for gangmandens ansvarspådragende fejl.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre det anførte i husordenen om at (gangmandens) vask af indsattes tøj sker på de indsattes eget ansvar. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

3.6. Andre forhold

Jeg har hæftet mig ved at der i husordenen står: ”Undgå ringning i tidsrummet 22.00 - 06.00”.

Jeg går ud fra at indsatte der har behov for at kontakte personalet i dette tidsrum, f.eks. for at komme på toilettet, har mulighed for det, og at det ikke er ildeset hvis det

sker. Jeg anbefaler at sætningen blødes op, f.eks. med et forbehold som "så vidt muligt" eller lignende.

Jeg har desuden hæftet mig ved at det til slut i husordenen er nævnt at overtrædelse af reglerne i husordenen "vil medføre disciplinære sanktioner". Andre steder er det nævnt at overtrædelse "vil kunne" eller "kan" medføre disciplinær sanktioner.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 8, "kan" en indsat ikendes disciplinærstraf for overtrædelse af regler som institutionens leder har fastsat, hvis det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf. Bestemmelsen gælder også for varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, i disciplinærstrafbekendtgørelsen (nr. 385 af 17. maj 2001).

Der skal foretages en konkret vurdering i de enkelte tilfælde, herunder vedrørende spørgsmålet om tilregnelser.

Jeg går på den baggrund ud fra at arresthuset vil ændre formuleringen til slut i husordenen fra "vil" medføre til "kan" medføre.

Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker vedrørende disse forhold.

4. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 ingen samtaler med indsatte.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor bad jeg under inspektionen om kopi af de sager hvori arresthuset siden genåbningen af arresthuset den 1. februar 2009 og indtil varslingen af inspektionen den 17. august 2009 havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog højst 10 sager (de seneste). Det gjaldt både sager efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Jeg bad om alle akter, det vil sige forhørsnotatet/forlægget, den underliggende rapport og eventuelt yderligere materiale der måtte være indgået i sagerne.

Hvis der i nogle af disse tilfælde havde været klaget over afgørelsen til direktoratet, bad jeg også om kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Med brev af 18. november 2009 sendte arresthuset disse sager til mig.

De 10 modtagne sager omfatter 2 forhørssager og 8 bødeforlægssager. Begge forhørssagerne er vedhæftet forudgående bødeforlæg for samme forseelse, og der er således tale om at den indsatte ikke ville acceptere den afgørelse som arresthuset ifølge dette forlæg agtede at træffe. I det ene tilfælde er der vedlagt 2 forlæg der er udfærdiget henholdsvis dagen før og samme dag som forhøret blev afholdt.

De modtagne sager, inklusiv de forudgående bødeforlæg, har fortløbende allokering-numre, dog mangler nr. 7. Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

I forbindelse med min seneste inspektion af Arresthuset i Holstebro har direktoratet oplyst at et forhør der er oprettet i klientsystemet og herefter er gemt, ikke kan slettes igen, ligesom der heller ikke kan rettes i det. I de tilfælde hvor et forhør er oprettet ved en fejl, kan institutionen rette henvendelse til it-kontoret i direktoratet og bede om at forhøret slettes. I disse tilfælde slettes forhøret, og institutionen skal herefter tage en (papir)kopi af forhøret så det senere er muligt at se hvorfor allokeringnummeret mangler i systemet.

Jeg beder om at få oplyst hvad sagen med allokeringnummer 7 drejede sig om, og – hvis der er tale om en disciplinærsag der ikke efterfølgende er slettet eller udmundede i andet end en disciplinærstraf – hvorfor jeg ikke har modtaget denne sag.

Der er vedlagt underliggende rapporter eller andet i 9 af de 10 tilfælde, men i 2 af de 9 tilfælde er der kun tale om de nævnte forudgående bødeforlæg. Heri er imidlertid en gengivelse af det indberettede som jeg går ud fra stammer fra underliggende rapporter i disse sager.

Den sag hvor der ikke er underliggende materiale, er en sag med allokeringnummer 6 der drejede sig om fund af en tilvirket rygeflaske og en mælkekarton der havde indeholdt en hashblanding, på den indsattes celle. Også i dette bødeforlæg er der en gengivelse af det indberettede som jeg går ud fra stammer fra en underliggende rapport i sagen.

Da der er en gengivelse af det indberettede i rapporterne, har jeg ikke fundet grundlag for at bede om at de underliggende rapporter nu sendes til mig.

Det "andet" der er vedlagt nogle er sagerne, er skærmprents fra klientsystemet, en intern e-mail og et notat om resultatet af en visitation i arresthuset med hund. De nævnte skærmprents vedrører alle resultater af urinprøver.

Jeg har ikke modtaget oplysning om hvorvidt der har været klaget over nogle af afgørelserne. Jeg går ud fra at det ikke er tilfældet.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg hverken taget stilling til grundlaget for den ikendte disciplinærstraf eller udmålingen af straffen. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

5.1. Lidt om sagerne

2 af sagerne – de 2 forhørssager – handler om manglende efterkommelse af personalets anvisninger. Alle de øvrige sager handler om euforiserende stoffer der omfatter indtagelse af euforiserende stoffer (primært hash) og (i 2 tilfælde) fund af rygeremedier.

I den ene af forhørssagerne skete der frifindelse, mens den indsatte i det andet tilfælde blev ikendt en bøde på 50 kr.

6 af bødeforlæggene var på 50 kr. og de 2 andre på 75 kr. I det ene af de sidstnævnte tilfælde fremgår det at der var tale om en skærpelse og hvorfor. Den indsatte har i alle tilfælde ved sin underskrift på forlægget accepteret afgørelsen.

For så vidt angår udfaldet af sagen er der i den forhørssag der udmundede i en bøde, henvist til de "vejledende normalreaktioner i disciplinærsager, gældende for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn". Disse retningslinjer har jeg modtaget dels i forbindelse med min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens og fra Arresthuset i Sønderborg i forbindelse med inspektionen denne gang af dette arresthus. Der er tale om retningslinjer som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008.

Fra sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 er jeg bekendt med at arrestinspektøren vil indarbejde sanktionen "betinget" strafcelle i normalreaktionsskemaet.

2 af bødeforlægssagerne vedrørte afsonere og resten af sagerne varetægtsarrestanter.

Den indsattes status fremgår udtrykkeligt at bødeforlæggene og af de underliggende rapporter. I ingen af forhørsnotaterne er der oplysning om den indsattes status, men ud over at det fremgår af de vedhæftede bødeforlæg, kan det udledes af klagevejledningen der ikke indeholder oplysning om klagefrist.

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg har direktoratet oplyst at den indsattes status skal anføres i forhørsmodulet i klientsystemet, men at det ikke kan ses af en udskrift af forhørsprotokollen.

Jeg går ud fra at arresthuset angiver den indsattes status i forhørsmodulet, og at det også er sket i de konkrete sager.

De 10 sager vedrører forhold der har fundet sted i perioden mellem den 18. marts 2009 og 2. juli 2009. Rapporterne omfatter 7 indsatte.

5.2. Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 92 og disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Varetægtsarrestanter kan dog højst ikendes strafcelle i to uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der – ud over (eller i stedet for) ikendelse af disciplinærstraf – træffes afgørelse om andre reaktioner, f.eks. udelukkelse fra fællesskab som det skete i 1 af tilfældene.

I forbindelse med en disciplinærsag kan der træffes afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning, jf. vejledningens pkt. 12. Sager om det behandles efter reg-

lerne om behandlingen af disciplinærsager, jf. samme punkt og §§ 1 og 3 i henholdsvis bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 387 af samme dato om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne er dog ikke til hinder for at inddrage genstande med den indsatte samtykke, jf. vejledningens pkt. 15. Der gælder særlige regler i forhold til varetægtsarrestanter, jf. vejledningens pkt. 14 og 17. Der er ikke truffet afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning i nogen tilfælde, og der er heller ikke oplysning om at der er inddraget genstande.

5.3. Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelser tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg som tidligere nævnt modtaget arresthusets husorden af 1. februar 2009. Husordenen omtaler enkelte steder muligheden for at ikende en disciplinærstraf, men det er (som også nævnt ovenfor) også generelt til slut anført at overtrædelse af husordenen vil medføre disciplinære sanktioner.

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelserne umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen,

uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er ori-

enteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

5.5. Begrundelse og notatpligt

Som det fremgår, skal det notat der skal udfærdiges, bl.a. indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet. Der skal, som det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, første pind, foretages en selvstændig gengivelse af det indberettede i notatet.

I flere af bødeforlægssagerne er under sagsfremstilling blot anført ”Hash (Erkender)” og i 2 tilfælde ”benzodiazepin (Erkender)”. I 1 af disse tilfælde er der en nærmere begrundelse for hvorfor straffen er skærpet.

I sagen om min inspektion samme dag af Arresthuset i Sønderborg oplyste arrestforvareren dette sted at det ikke er muligt at printe ud fra rusmiddelmodulet, men at ordlyden af rapporten heri i et konkret tilfælde var kopieret over i forhørsnotatet.

Det burde efter min opfattelse mere præcist være fremgået af bødeforlægget i de nævnte sager hvad forseelsen bestod i, herunder med angivelse af dato for indberetningen (analyseresultatet). Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at anføre det, f.eks. ved at kopiere ordlyden fra rusmiddelmodulet eller andet over i notatet i disciplinærsagen.

I den forhørssag hvor den indsatte blev pålagt en bøde, blev den indsatte sigtet og straffet for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 1, jf. § 32, manglende efterkommelse af personalets anvisninger og ”§ 67, nr. 8, overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder jfr. husordenen gældende for Arresthuset i Aabenraa”.

Der skal være en præcis angivelse af den bestemmelse der anses for overtrådt, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4. Det er således ikke tilstrækkeligt blot at henvise til husordenen, men det må præciseres hvad det er for en regel i husordenen der anses for overtrådt. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at anføre det.

I den sag hvor der skete frifindelse, havde den indsatte ifølge de forudgående bødeforlæg haft en tændt cigaret på gangen og havde skyndt sig ud på toilettet da han fik øje på funktionæren. Da funktionæren kom hen til toiletdøren, kom den indsatte ifølge notatet ud med en slukket cigaret i hånden.

I de forudgående bødeforlæg og under forhøret blev den indsatte ikke sigtet for at have overtrådt rygeforbuddet i husordenen, men for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 1, jf. § 32, manglende efterkommelse af personalets anvisninger. Under forhøret bestred den indsatte at det forholdt sig som beskrevet, og han nægtede at have røget på gangen.

Forhørslederen fandt det ikke bevist at den indsatte havde haft en (tændt) cigaret i hånden. I bevisbedømmelsen henviste han også til at der heller ikke i sagsfremstillingen var en ”ordveksling som indikerer overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 1, jf. § 32, manglende efterkommelse af personalets anvisninger”. Frifindelsen skete ifølge begrundelsen hovedsageligt fordi sigtelsen var udarbejdet efter denne bestemmelse ”hvilket ikke har været på tale i den konkrete situation”.

Jeg er enig i at den indsattes adfærd ikke kunne henføres under den bestemmelse som han var sigtet for overtrædelse af (straffuldbyrdelseslovens § 32). Da den indsatte kun var sigtet for overtrædelse af denne bestemmelse, var der allerede af den grund ikke grundlag for at ikende den indsatte en disciplinærstraf.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 er der fastsat yderligere krav til indholdet af den protokol der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Selv om pkt. 10 findes i et afsnit med overskriften ”Forhørsprotokol”, gælder de krav der fremgår af dette afsnit, også for sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg

henviser til opfølgingsrapport nr. 1 i sagen om min inspektion i oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse. Dog er der ikke længere (hverken for forhørssager eller forlægs-sager) krav om en papirbaseret protokol, jf. pkt. 5.8.

Det fremgår bl.a. af pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen.

I 1 sag der ikke er behandlet samme dag som forholdet fandt sted, er der (ved overførsel af notatet fra indberetningen) anført "DD."

Da det fremgår af vejledningens pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen, går jeg ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive det.

5.6. Politianmeldelse

Den 1. juli 2004 trådte lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdelsesloven i kraft. Ved denne ændringslov skete der bl.a. en skærpelse af sanktionerne for besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer mv. Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 en skrivelse (nr. 69) til kriminalforsorgens institutioner om denne lovændring. Det er heri anført at det i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 2003/2004, lovforslag L 175) er forudsat at der fremover skal ske anmeldelse til politiet af ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash. Som tidligere skal der også tages stilling til en eventuel disciplinær reaktion.

Det er ikke i arresthusets husorden nævnt at der ved besiddelse af euforiserende stoffer vil blive indgivet politianmeldelse uanset mængde. Af normalreaktionsskemaet fremgår det imidlertid at der ved ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash, skal ske politianmeldelse, og at stofferne skal inddrages og overdrages til politiet med henblik på konfiskation hos politiet.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 oplyste arrestinspektøren at arresthuset destruerer hashblandinger, mens hashklumper i alle tilfælde overdrages til politiet. Under henvisning til ovennævnte skrivelse af 28. april 2004 gjorde direktoratet arrestinspektøren opmærksom på at ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hashblandinger, bør overdrages til politiet sammen med politianmeldelsen.

Når der indgives politianmeldelse, skal politiet orienteres om udfaldet af disciplinærsagen, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit. Den indsatte skal desuden orienteres om poli-

tianmeldelsen, og der skal gøres notat om det, enten i den indsattes personjournal eller i den særlige protokol, jf. pkt. 11, 5. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen.

Der er ikke i nogen af de konkrete sager tale om fund af euforiserende stoffer, men kun om indtagelse af euforiserende stoffer og fund af rygeremedier.

Jeg går ud fra at der ved fund af euforiserende stoffer indgives politianmeldelse i overensstemmelse med ovenstående, og at politiet i den forbindelse orienteres om udfaldet af disciplinærsagen. Jeg går endvidere ud fra at den indsatte orienteres om anmeldelsen, og at der gøres notat om orienteringen af den indsatte, enten i den indsattes personjournal eller i notatet om disciplinærsager.

5.7. Kompetence

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens punkt 10 fremgår det bl.a. at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses for bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Blandt det materiale som jeg har modtaget, er der ikke interne kompetenceregler, men i sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Assens har jeg med direktoratets udtalelse af 30. marts 2010 modtaget "Delegationsregler for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn" som arrestinspektøren har fastsat. Reglerne har været gældende siden 1. april 2008.

Det fremgår af reglerne at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærstrafsager er delegeret til arrestforvarerne der ikke uden arrestinspektørens samtykke kan dele-

gere denne kompetence videre. I tilfælde af arrestforvarerens fravær har overvagt-
mesteren kompetencen.

Arrestforvareren har truffet afgørelse i begge forhørsagerne og i 1 af bødeforlægssa-
gerne. De øvrige bødeforlæg er udfærdiget af en fængselsfunktionær.

*Jeg beder om at få oplyst om de pågældende funktionærer havde kompetence til at
behandle disse sager.*

Det fremgår udtrykkeligt af delegationsreglerne at sager der giver anledning til særlig
tvivl, f.eks. med hensyn til regel anvendelse, bevisvurdering eller afgørelsens hen-
sigtsmæssighed, skal forelægges for arrestinspektøren inden der træffes afgørelse.

Det er i delegationsreglerne også nævnt at arrestinspektørens tilsyn er skærpet som
følge af at der i vidt omfang er sket delegation af afgørelseskompetencen.

I sagen om inspektionen i 2008 af Arresthuset i Assens har arrestinspektøren oplyst at
arrestinspektøren ifølge resultatkontrakten for 2010 mellem områdets arresthuse og
direktoratet er forpligtet til at foretage stikprøvevis kontrol af brugen af forhørsprotokol-
len og normalreaktionsskemaet i områdets arresthuse.

I sagen om inspektionen dagen før af Arresthuset i Svendborg har arrestinspektøren
oplyst at det er hensigten at der 2 gange om året foretages gennemgang af disciplin-
nærsager mv. i arresthusene i Syd- og Sønderjylland samt på Fyn. Ved første gen-
nemgang af sagerne vil der blive set på de sager der er oprettet i løbet af kalender-
året, dog som udgangspunkt højst 10 sager i hver kategori. Der vil i forbindelse med
gennemgangen blive lavet et notat med de bemærkninger hver enkelt sag har givet
anledning til. Herefter vil der blive afholdt et møde med sagsbehandlerne (arrestforva-
rere og overvagt mestre) hvor bemærkningerne vil blive gennemgået og drøftet. Ar-
resthuset vil modtage en kopi af notaterne.

Under inspektionerne i oktober 2009 blev det oplyst at arrestinspektøren var i færd
med en undersøgelse af området for anvendelse af disciplinærstraf.

*Jeg beder om oplysning om resultatet af denne undersøgelse for så vidt angår Arrest-
huset i Åbenrå.*

5.8. Protokollen

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en "særlig protokol". Nærmere regler herom findes i vejledningens pkt. 10.

Direktoratet har i sin udtalelse af 30. marts 2010 i sagen om min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens oplyst at direktoratet i skrivelse af 6. november 2007 meddelte institutionerne at direktoratet nu anser den sikkerhed der er forbundet med den "elektroniske protokol" for at være tilfredsstillende og formentlig endda at overstige sikkerheden ved en papirprotokol. Direktoratet har derfor besluttet at kravet om en protokol i bekendtgørelsens § 8 anses for opfyldt ved den elektroniske registrering af bødeforlæg og forhør, og at kravet om at føre protokol i papirform som følge heraf er bortfaldet.

De bødeforlæg og forhørsnotater som jeg har modtaget, er kopier af udskrifter fra klientsystemets moduler der er printet ud i forbindelse med sagens behandling. Notaterne er skrevet ud i tidsmæssig forbindelse med udstedelsen af bødeforlægget eller afholdelsen af forhøret (4 dage efter forhørets afholdelse i det ene tilfælde) og er alle forsynet med underskrift. Jeg går derfor ud fra at arresthuset også (fortsat) opbevarer en kopi af notaterne.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Åbenrå, Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef